

Aktuálně k nařízení EU o obnově přírody a chystané změně v ochraně druhů

Ing. Michal SERVUS

Ministerstvo životního prostředí

návrh nařízení EU o obnově přírody

Ministerstvo životního prostředí

NÁVRH NAŘÍZENÍ O OBNOVĚ PŘÍRODY

- dne 27. 2. návrh nařízení schválen Evropským parlamentem
- momentálně **ve fázi před finálním schválením** Radou EU (očekáváno v červnu t. r.)
- BE Předsednictví vyjednává o podpoře textu s členskými státy
- **Témata**
 - Podpora a obnova přírodních stanovišť a biotopů druhů
 - Obnova sídelních ekosystémů – podpora sídelní zeleně
 - Obnova přirozených funkcí vodních toků a jejich niv (zejm. konektivita)
 - Obnova zemědělských ekosystémů a populací opylovačů
 - Obnova lesních ekosystémů

ČLÁNEK 12

K OBNOVĚ LESNÍCH EKOSYSTÉMŮ

- VÝSLEDNÉ ZNĚNÍ

- Zavést opatření nezbytná pro zvýšení biologické rozmanitosti lesních ekosystémů, při zohlednění rizika lesních požárů:
 - Dosáhnout rostoucího trendu u indikátoru běžných druhů lesních ptáků, dokud není dosaženo *uspokojivých úrovní*
 - Dosáhnout rostoucího trendu **alespoň u šesti ze sedmi následujících ukazatelů** pro lesní ekosystémy, dokud není dosaženo *uspokojivých úrovní*
 - a) stojící mrtvé dřevo; b) ležící mrtvé dřevo; c) podíl lesů s bohatou věkovou strukturou; d) propojení lesů; e) zásoba organického uhlíku; f) podíl lesů, v nichž převládají původní druhy dřevin; g) druhová rozmanitost dřevin
- *(uspokojivé úrovně si stanoví každý členský stát sám na základě rámce vydaného Evropskou komisí)*
- Nesplnění povinností je odůvodněné, pokud je způsobeno:
 - a) rozsáhlým zásahem vyšší moci, včetně přírodních katastrof, zejména neplánovaného a nekontrolovaného lesního požáru, nebo b) nevyhnutelnými změnami stanovišť, které jsou přímo způsobeny změnou klimatu.

NÁVRH NAŘÍZENÍ O OBNOVĚ PŘÍRODY

- po nabytí účinnosti bude zahájeno vypracování návrhu **Národního plánu na obnovu přírody**, finalizace r. 2027
- MŽP již ustavilo pracovní skupiny
 - Horizontální koordinační platforma
 - Tematické pracovní skupiny (5) + skupina k nástrojům implementace
- setkání horizontální koordinační platformy **25. 3. 2024**
- se zahájením činnosti ostatních pracovních skupin čekáme na přijetí nařízení v Radě
- **SVOL** zastoupen v PS k obnově lesních ekosystémů

novela zákona o ochraně přírody a krajiny

druhová ochrana

Ministerstvo životního prostředí

„Zajistíme účinnější ochranu druhů postavenou především na ochraně biotopů prostřednictvím legislativních změn připravených do roku 2023 i podpory praktických opatření.“

Programové prohlášení Vlády ČR 2022

Potřeba novely

- **ochrana zvláště chráněných druhů (ZCHD) staví výhradně na ochraně jedinců** - u mnoha druhů je nadbytečná, při běžném obhospodařování a užívání krajiny vede k plošnému porušování zákona
- **kategorizace ZCHD** nereflektuje míru ohrožení (zastaralé seznamy); nezohledňuje rozdílné nároky druhů a příčiny jejich ohrožení
- **omezená paleta nástrojů aktivní péče o druhy** (záchr. programy, plány péče, akční plány)
- Současně dochází k naplňování několika úkolů plynoucích z **Strategie ochrany biologické rozmanitosti ČR 2016–2025** i **Státního programu ochrany přírody a krajiny ČR pro období 2020–2025**

Hlavní teze změn

- **zvláštní ochranu druhů postavit na ochraně jejich biotopů a místních populací**
 - upravit kategorizaci ZCHD a podmínky jejich ochrany (posílení ochrany biotopu, odlišení ochranných podmínek dle nároků a příčin ohrožení)
 - zohlednit potřebu managementu/hospodaření v krajině
 - **umožnit zacílit aktivní péči na nejohroženější druhy a přírodní biotopy**
- + zlepšit podmínky pro využití digitalizace státní správy a omezení administrativní náročnosti; odstranit nedostatky zjištěné z aplikační praxe

Oddělená prioritizace

1, Právní ochrana druhů

Ohrožení druhů vyplývá z lidské činnosti a lze ho **zákonnými zákazy snížit**

Zákonné zákazy vázané na tři kategorie ochrany druhů

→ **Seznam ZCHD**

Cílí na **širokou veřejnost, hospodařící subjekty a další** pro zajištění ochrany druhů

2, Aktivní péče o druhy

Ohrožení druhů vyplývá z lidské činnosti či přírodních procesů, které lze **ovlivnit pouze aktivními opatřeními**

Realizace aktivních nástrojů péče o druhy

→ **Červené seznamy**

Cílí **dovnitř ochrany přírody** na prioritizaci péče o nejpotřebnější

Právní ochrana druhů

- zachování 3 kategorií ochrany - **nové názvy i „obsah“**
- zavedení ochrany biotopu ZCHD a místní populace druhu jako společné (základní) ochranné podmínky
- větší zacílení kategorií ochrany, specifikace podmínek (u III. kategorie bez ochrany jedinců)
- zachování úrovně transpozice směrnic o stanovištích a o ptácích

- indikativní seznam ZCHD je předložen spolu s návrhem novely <https://www.nature.cz/ochrana-druhu>

Právní ochrana druhů

Společná základní ochrana biotopu druhu a místní populace

I. Kategorie ochrany

- nejohroženější druhy
- chránění všichni jedinci

II. Kategorie ochrany

- ostatní druhy vyžadující ochranu jedinců (mj. s ohledem směrnice)
- druhy, které neohrožuje běžné obhospodařování krajiny nebo jej vyžadují
- nezáměrné zásahy při běžném obhospodařování jsou proto bez omezení, pokud neohrozí místní populaci nebo nepoškodí biotop

III. Kategorie ochrany

- pouze základní ochrana biotopu a místní populace, tj. bez ochrany jedinců
- odebírání jedinců z přírody pouze s omezením komerční činnosti s jedinci a povinností evidence odběru z přírody
- běžné hospodaření bez omezení, pokud neohrozí místní populaci

Běžné obhospodařování

- **výrazné rozšíření - „výjimky“ pro běžné obhospodařování** (dnes pouze u rostlin v kat. ohrožené - nově celá kat. II + u kat. III se neřeší ochrana jedinců); provázáno ale s prevenční povinností, tj. úhynu či zraňování pokud možno předcházet...
- vztaženo na hosp. zásahy uskutečněné na lesnicky nebo zemědělsky obhospodařovaných plochách v rámci jejich běžného obhospodařování, pokud jimi **nedochází k ohrožení nebo zničení místní populace tohoto druhu nebo poškození anebo zničení jeho biotopu.**
- zachována současná konstrukce - vymezení co se za běžné hospodaření s ohledem na ochranu druhů **nepovažuje** - vyhláška stanoví bližší charakteristiku zásahů, které se nepovažují za běžné obhospodařování, a to zejména z hlediska doby, způsobu a rozsahu jejich provádění (např. úprava termínu orby u křečka).

Seznamy ZCHD

- seznamy ZCHD a zařazení do kategorií ochrany stanoveny nadále vyhláškou
- připraven indikativní návrh seznamu - zohlednění aktuálního stavu druhů i míry ochrany na úrovni EU
- I. kat. ochrany 21%, II. kat. 38% a III. kat. 41% druhů
- způsob ochrany přizpůsoben skupinám organismů i příčinám ohrožení, savci vs. hmyz
- připraveny online karty všech druhů

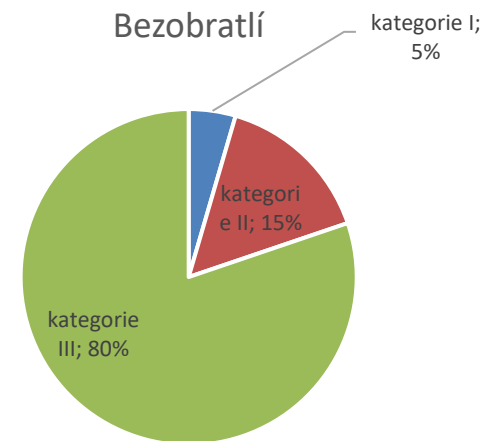
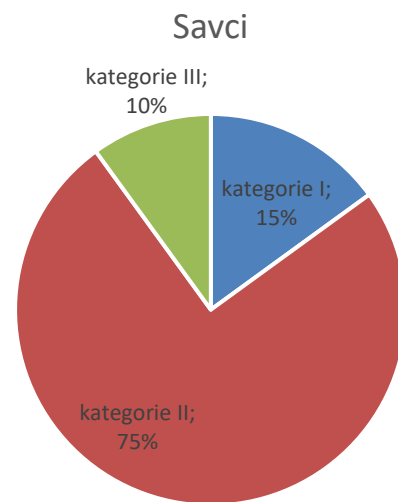

Foto P. Šaj

Aktivní péče o druhy a přírodní biotopy

- pro nejohroženější druhy a přírodní biotopy dle kategorií červených seznamů
- Červené seznamy ČR vydávané AOPK ČR dostupné na https://portal.nature.cz/publik_syst/ctihtmlpage.php?what=1264

Nástroje:

- záchranné programy
...aktivní péče o druhy a jejich biotopy, o přírodní biotopy na celostátní úrovni
- regionální akční plány
...aktivní péče o druhy a jejich biotopy, o přírodní biotopy na regionální úrovni
- programy péče
...konceptní přístup ke „konfliktním druhům“ na celostátní úrovni

Potřeba novely – ochrana dřevin

- V souvislosti s probíhající změnou klimatu, jejíž vlivy na životní prostředí se stupňují, je nutné **zajistit dostatečnou ochranu dřevin rostoucích mimo les, s důrazem zejména na stromy rostoucí ve městech**, kde je jejich význam pro člověka, obyvatelnost měst a kvalitu života ve městech zcela nenahraditelný
- Současně dochází k naplňování několika úkolů plynoucích z **Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu**

Hlavní teze změn

- Naplnit zmocňující ustanovení uvedené v § 9, odst. 3 ZOPK a umožnit tak **odvod poplatku v případě, že nelze uložit náhradní výsadbu v případě kácení pro stavební účely** a tím kompenzovat ztrátu na společensko-ekologické funkci dřevin
- Získat **finanční prostředky** do rozpočtů obcí na výsadbu a na následnou péči o dřeviny v obci

Hlavní teze změn

- Posílení ochrany dřevin v intravilánech obcí **stanovením ochranných pásem stromořadí**
- Nastavení kompetencí obcí v samostatné působnosti k **vyjádření k činnostem realizovaným v ochranných pásmech stromořadí**
- **Nová možnost stanovit podmínky pro vykonávané činnosti a podmínit jejich realizaci následnou opětovnou výsadbou stromu na dané lokalitě**

Harmonogram novely ZOPK

Červen 23

- prezentace tezí
- dokončení paragrafového znění návrhu

Červenec 23

- předjednání návrhu - MZe a další rezorty, orgány ochrany přírody

Leden 24

- dokončení předjednání návrhu - hospodáři v krajině a další
- souběžně dopracování RIA a důvodové zprávy

Březen 24

- vnitřní připomínkové řízení
- předložení poradě vedení MŽP

Duben 24

- mezirezortní připomínkové řízení

Květen 24

- vypořádání MPŘ
- Legislativní rada vlády

Červen 24

- projednání vládou
- předložení do Poslanecké sněmovny

Červenec 25

- účinnost

NOVELA ZOPK

- umožní zvláštní ochranu druhů vystavět na ochraně jejich biotopů a populací ve shodě se záměrem vlády
- narovná právní prostředí v případě nezáměrných poškození jedinců a jejich biotopů v rámci běžného obhospodařování krajiny, ale také v rámci dopravy či průchodu krajinou
- zacílí aktivní péči na nejohroženější druhy a přírodní biotopy; doplní k tomu potřebné nástroje
- omezí administrativní náročnost a odstraní nedostatky zjištěné v dosavadní praxi

+ současně úpravy v oblasti ochrany dřevin - posílení ochrany dřevin zejména v intravilánech obcí (náhradní výsadby, odvody)

Děkuji za pozornost.